

Virgöl 20 Mart #2

2019-03-20 12:47:19

“I remain convinced that obstinate addiction to ordinary language in our private thoughts is one of the main obstacles to progress in philosophy.” - Bertrand Russell

Günlük dilde Felsefe veya felsefe yapılabilir mi? Büyük harfle başlayanın, her *disiplin* gibi kendi jargonuna ihtiyacı var, küçük harfli olanı ise herkes yaptığı için, günlük dile yaslanması daha uygun.

Arada felsefe yaptığım olursa da, Felsefe yapmayı sevmem. Jargon *avam dışarıda dursun* diye oluşturulmuş bir dikenli tel. Dışarıdan bakınca içeride ne olduğu görünüyor ama içeri girmek için o teli aşmak lazım. Çoğumuz içerideki kavramların çok fantastik kavramlar olduğunu düşünüyoruz ama içeri girince, kendi kitabı dünyaları içinde yaşayan ve bizim dünyamızda kullanılması zaten beklenmeyen araçlar buluyoruz.

Mesleklerde jargona ihtiyaç var, hem iletişimi kolaylaştıran, hem de bir insanın konuyla ilgili tecrübesini kısa sürede anlamayı sağlayan bir araç. Yine de *Felsefe bir meslek mi?* diye sorsak, olumlu cevap alabilir miyiz?

Akademik Felsefe bir meslek diyebiliriz belki ama burada meslek olan *Felsefe* değil, akademisyenlik. *Akademisyen ne üretir?* deyince de, *makale üretir* işte. Deneyisel bilim faaliyetinde daha farklı olmakla beraber, sosyal *bilimlerde* farklı disiplinlerin makale üretme süreçleri birbirine benziyor. Bir Tarihçi'nin bir yıl çalıştıktan sonra Sosyoloji makalesi üretmesi mümkün, aralarındaki fark sanda-lye yapan adamın, ayakkabı yapması kadar değil.

Felsefe de böyle bir disiplinse, evet, günlük dil tabii ki Sosyoloji yapmak için yetersiz olduğu gibi, Felsefe için de yetersiz. Ancak Russell'ın buna getirdiği çözüm, *Matematiksel Felsefe* veya *Formel Mantık* gibi çözümlerin de, *farklı* olmakla beraber, kimsenin önemli bir derdine derman olmadığını biliyoruz. Felsefe dilini formelleştirince, daha iyi (ve akademik olarak daha münbit) felsefe yapabilirsiniz ama bu Felsefe'nin etkisi, kendi sınırları içinde olacaktır. Sanırım Stanislaw Ulam'ın bir sözüydü, *Mantık'taki seviyemiz, Babil'in matematikteki seviyesi kadar* demiş. Felsefeyi *günlük dille* değil de, Mantık'la yapınca, yaptığımızı anlayanların sayısı azaldığı için daha *karizmatik* durabilir ama aldığınız sonuçlar daha *önemli* olmuyor. En son *üzerinde konuşulamayacak şey hakkında*

susmalı sonucuna varıyorsunuz ve *ee, hemen tüm önemli konular hakkında susacaksak, neden o kadar konuştuk?* diye devam ediyorsunuz.

Benim tercihim o sebeple, ne günlük dil, ne matematiksel dil: Ben Felsefe için *program* yazmayı ve yazarken düşünmeyi seviyorum. Bunun da bir *matematiksel dil* olduğunu söyleyebilirsiniz, ancak derdim, günlük dilin getirdiği örtüyü kaldırmak ama formelliğin sadece karınca adımlarıyla yürüten metodlarından da uzak durmak. *Anlambilim* üzerine aldığım notlarda, hem *bunu basitçe nasıl ifade ederim* diye, hem de *bir programlama dilinde nasıl ifade ederim* diye düşünüyorum.